

**PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU JĘZYKA POLSKIEGO DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
w roku szkolnym 2016/2017**

I. CELE KONKURSU

- kształcenie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy polonistycznej,
- wdrażanie do biegłego posługiwania się wiedzą w rozwiązywaniu zadań problemowych,
- rozbudzanie ciekawości poznawczej i motywacji do dalszego rozwoju humanistycznego,
- poszerzanie wiedzy uczniów z zakresu odbioru i interpretacji tekstów kultury,
- pogłębienie refleksji uczniów o dziele sztuki (w tym literackim) i przygotowanie ich do pełnego i głębokiego uczestnictwa w kulturze,
- przygotowanie uczniów do samodzielnego, krytycznego myślenia i interpretowania różnych dzieł w oparciu o przesłanki w nich zawarte,
- podnoszenie poziomu świadomości językowej, funkcjonalnego wykorzystania wiedzy o języku i zróżnicowaniu stylistycznym polszczyzny,
- podnoszenie poziomu kompetencji w zakresie tworzenia własnych tekstów,
- kształtowanie postawy szacunku wobec dziedzictwa narodowego i światowego, w tym uwrażliwianie go na uniwersalne wartości;
- przygotowanie do dojrzałej i samodzielnej oceny tekstów kultury (w tym kultury popularnej) pod względem estetycznym i etycznym,
- promowanie szerokich zainteresowań i postaw humanistycznych oraz wybitnych uzdolnień młodzieży,
- motywowanie do samodzielności w docieraniu do informacji, krytycznego podejścia do nich, umiejętności ich selekcjonowania.

II. WYMAGANIA KONKURSU

- Na wszystkich etapach konkursu jego uczestnicy powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami określonymi w *Celach kształcenia - wymaganiach ogólnych* podstawy programowej kształcenia ogólnego w części dotyczącej przedmiotu język polski na III etapie edukacyjnym zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977)] ze szczególnym uwzględnieniem treści mieszczących się w zakresie:
 - czytania i odbioru tekstów kultury, w tym tekstów o charakterze użytkowym (określenia tematu i myśli przewodniej tekstu, odczytywania przesłania tekstu i intencji wypowiedzi, np.: aprobaty, dezaprobaty, negacji, perswazji, prowokacji, manipulacji, odróżniania treści istotnych od drugorzędnych, faktów od opinii, informacji od komentarza, fikcji od prawdy, odkrywania i nazywania sensów dosłownych, przenośnych, symbolicznych, alegorycznych, uniwersalnych),
 - tworzenia własnych tekstów (adekwatnych do polecenia, precyzyjnych i funkcjonalnych, poprawnych pod względem językowo-stylistycznym, z wykorzystaniem wiedzy o stylach polszczyzny i gatunkach wypowiedzi, np. dedykacji, streszczenia, notatki prasowej, opisu sytuacji, dzieła sztuki, przeżyć wewnętrznych, charakterystyki postaci filmowej, literackiej lub rzeczywistej, rozprawki, listu),

- uwzględniania w analizie specyfiki tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatury, filmu, muzyki, sztuk plastycznych,
- wartościowania (na podstawie podanych tekstów kultury formułowania ponadczasowych zagadnień egzystencjalnych, np.: miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość),
- funkcjonalnego wykorzystania wiedzy o języku (np. rozpoznawania słownictwa ogólnonarodowego i słownictwa o ograniczonym zasięgu, rozpoznawania relacji semantycznych i stylistycznych między wyrazami, analizy wypowiedzi pojedynczych, złożonych i wielokrotnie złożonych, posługiwania się wiedzą z zakresu fleksji i słowotwórstwa),
- posługiwania się bogatym i zróżnicowanym słownictwem (w tym operowania słownictwem z różnych kręgów tematycznych),
- dokonywania starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie (poprawienia ewentualnych błędów językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych).
- Od ucznia wymaga się znajomości lektur z podstawy programowej oraz tekstów kultury zawartych w wykazie dołączonym do programu.
- Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami wg poszerzonych wymagań w zakresie:
 - pogłębionej interpretacji tekstów kultury (samodzielnego stawiania tez interpretacyjnych, także w interpretacji porównawczej, i dowodzenia ich na podstawie przesłanek zawartych w tekście, wykorzystywania w interpretacji kontekstów, w tym kontekstu historycznoliterackiego, biograficznego i filozoficznego, religijnego dostrzegania w czytanych utworach cech charakterystycznych dla określonej epoki),
 - pogłębionej i funkcjonalnej analizy tekstów kultury (posługiwania się w omówieniu podanych dzieł literackich pojęciami z zakresu teorii literatury, także spoza podstawy programowej dla etapu III, takimi jak np.: groteska, oksymoron, hiperbola, w sposób precyzyjny i funkcjonalny, wskazywania środków stylistycznych i ich funkcji w tekście,),
 - podejmowania dyskursu porównawczego (rozpoznawania zasady zestawienia tekstów, opisywania znaczenia i sposobu funkcjonowania uniwersalnych mitów, symboli, wątków, motywów i toposów w poszczególnych tekstach kultury, posługiwania się terminologią z zakresu interpretacji porównawczej, np.: parafraza, parodia, trawestacja, intertekstualność)
 - charakteryzowania różnych poziomów funkcjonowania tekstów kultury (rozpoznawania cech kultury popularnej i wysokiej, zauważania i rozumienia ich wzajemnych relacji),
 - tworzenia własnych tekstów (w tym eseju, artykułu publicystycznego, przemówienia, hasła słownikowego i encyklopedycznego, tekstu reklamowego, charakterystyki porównawczej, recenzji),
 - dokonywania różnorodnych działań na cudzym tekście (np.: streszczanie, parafrazowanie, sporządzanie notatki),
 - funkcjonalnego wykorzystania wiedzy o języku (w tym dostrzegania różnic językowych wynikających ze zmian historycznych).

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

TEMAT PRZEWODNI KONKURSU W ROU SZKOLNYM 2016/2017 WSZYSTKO MA SWÓJ CZAS

*Wszystko ma swój czas,
i jest wyznaczona godzina
na wszystkie sprawy pod niebem.*
Koh. 3,1, *Pismo Święte Starego o Nowego Testamentu,*
Biblia Tysiąclecia, Poznań 2014.

TEKSTY KULTURY OBOWIĄZUJĄCE NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU

ETAP I (szkolny)

Jest czas rodzenia i czas umierania...

Literatura:

Biblia: *Pieśń nad Pieśniami, Księga Koheleta*, [w:] „Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia”, wydanie dowolne.

Jan Parandowski, „Demeter i Kora”, „Prometeusz”, „Dionizos” [w:] tegoż, „Mitologia”, wydanie dowolne.

Wybrane wiersze Daniela Naborowskiego, w tym: „Krótkość żywota”, „Impresa: calando poggiano, to na dół, to do góry”, wydanie dowolne.

Wisława Szymborska, „Wywiad z Atropos”, [w:] tejże, „Dwukropek”, Kraków 2005.

Olga Tokarczuk, „Prawiek i inne czasy”, wydanie dowolne.

Dzieła malarskie:

Paul Gauguin, „Skąd przyszliśmy? Kim jesteśmy? Dokąd idziemy?”

Wybrane obrazy Jacka Malczewskiego, w tym: „Śmierć” (1902), „Śmierć” (1917), „Aniele, pójde za tobą”.

Film:

„Hugo i jego wynalazek”, reż. Martin Scorsese, 2011.

ETAP II (rejonowy)

...czas płaczu i czas śmiechu...

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego), a ponadto:

Literatura:

Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: „Pieśń II”, „Pieśń VII”, „Pieśń XVII”, „Pieśń XXIV” z „Ksiąg pierwszych” oraz „Pieśń VIII” i „Pieśń IX” z „Ksiąg wtórych”, wydanie dowolne.

Joseph Conrad, „Lord Jim”, wydanie dowolne.

Anton Czechow, „Śmierć urzędnika”, „Przesolił”, tłum. A. W., wydanie dowolne.

Romain Rolland, „Colas Breugnon”, tłum. F. Mirandola, wydanie dowolne.

Dzieła malarskie:

Charles Willson Peale, „Rozpaczająca Rachel”.

Witold Wojtkiewicz, „Orka”.

Film:

„Rewizor”, spektakl Teatru TV, reż. Jerzy Stuhr, dostępny na stronie:

<http://ninateka.pl/film/rewizor-jerzy-stuhr>

„Amelia”, reż. Jean-Pierre Jeunet, 2001. (dla chętnych)

ETAP III (wojewódzki)

...czas wojny i czas pokoju.

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego) i II etapu (rejonowego), a ponadto:

Literatura:

Josif Brodski, „Piosenka o Bośni”, tłum. Stanisław Barańczak, wydanie dowolne.

Adam Zagajewski, „Koniec świata”, [w:] tegoż, „Sklepy mięsne”, Kraków 1975.

Józef Czechowicz, „Front”, „Na wsi” [w:] tegoż, „Kamień”, Lublin 1927.

Henryk Sienkiewicz, „Ogniem i mieczem”, wydanie dowolne.

Ernest Hemingway, „Stary człowiek przy moście”, [w:] „49 opowiadań”, tłum. Mira Michałowska, Jan Zakrzewski, Bronisław Zieliński, wydanie dowolne.

Melchior Wańkowicz, „Szkice spod Monte Cassino”, wydanie dowolne.

George Orwell, „Rok 1984”, tłum. Tomasz Mirkowicz, wydanie dowolne.

Dzieła malarskie:

Édouard Detaille, „Le rêve” [„Sen”].

Wybrane obrazy Pabla Picassa, w tym: „Guernica”, „Masakra w Korei”.

Film:

„Boże Narodzenie”, reż. Christian Carion, 2005.

Sugerowane lektury pomocnicze:

Władysław Kopaliński, „Słownik symboli”, Warszawa 1990.

Władysław Kopaliński, „Słownik mitów i tradycji kultury”, Warszawa 1985.

Jerzy Płażewski, „Język filmu”, Warszawa 2004.

„Podręczny słownik terminów literackich”, red. Janusz Sławiński, Warszawa 1996.

INFORMACJA DLA UCZNIĄ DOTYCZĄCA WARUNKÓW KONKURSU

Na konkurs z języka polskiego uczeń przynosi ze sobą wyłącznie przybory do pisania: pióro lub długopis.

Podczas konkursu zabrania się wnoszenia na salę wszelkich urządzeń elektronicznych.